

Galagan I. M. Planning of informative educational environment on the basis of didactic possibilities of network electronic education metodix complexes.

The problems of planning of educational environment of teaching to professional disciplines are examined in the article, based on modern information and of communication technologies with the use of network technologies, hypertext. Didactic potential of network resources opens up in the environment of electronic education metodix complexes. Didactic possibilities of educational network resources are examined for the increase of efficiency of educational process and realization of the personality-oriented teaching in the environment of electronic education metodix complexes.

Keywords: *informative educational environment, electronic education metodix complex, educational network resource, network technologies, hypertext, personality-oriented teaching.*

УДК 377.018

Галамбош Г. В.

ПЕДАГОГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ”

Стаття присвячена обґрунтуванню змісту інтегрованого навчальної дисципліни “Технологічний практикум” та проблемі дидактичного відбору навчального матеріалу.

Ключові слова: *інтеграція, педагогічне проектування, інтеграція змісту навчальної дисципліни, технологічний практикум, відбір навчального матеріалу.*

Освіта є однією з найважливіших соціальних підсистем, яка відображає стан загального державного та соціального розвитку країни.

Сучасна система вищої педагогічної освіти покликана не лише розвивати інтелект майбутніх фахівців, підвищувати їх можливості, а й практично орієнтувати, керувати увагою і діями студентів, стимулювати їх самостійне навчання і розвиток, формувати інноваційний і креативний потенціал.

Головною метою навчально-виховного процесу є формування освіченої, всебічно розвиненої особистості, підготовленої до самостійного життя і активної перетворювальної діяльності в умовах сучасного високотехнологічного, інформаційного суспільства для реалізації творчого потенціалу.

Сучасні педагогічні проблеми часто вирішуються шляхом створення та впровадження в освітній процес інноваційних технологій, що стосуються як педагогічної, так і управлінської діяльності. Сьогодні на одне з перших місць у теорії та практиці освітньої діяльності виходить метод проектування, у якому пріоритети надаються, зокрема прогнозуванню результатів педагогічної діяльності та їх впливу на життя та здоров'я підростаючого покоління.

Аналіз педагогічної теорії та практики засвідчує, що педагогічне проектування стає принципово новим засобом реалізації стратегічних змін в освіті в умовах динамічних перетворень у суспільстві. Проектування вважається вченими однією з технологій переходу до інноваційної освіти, визначається провідною тенденцією освіти майбутнього [2].

У вітчизняній педагогічній науці педагогічне проектування трактується як самостійна поліфункціональна педагогічна діяльність, обумовлює створення нових або перетворення наявних умов процесу виховання і навчання (В. Беспалько). Серед основних функцій проектної діяльності прийнято виділяти дослідницьку, аналітичну, прогностичну, перетворюючу, нормується. Для проектування також характерна конструктивність, тобто націленість на отримання абсолютно певного практично значущого результату на основі прогностичного знання. Цим проектна діяльність відрізняється від простого виявлення та опису загальних педагогічних закономірностей, властивих, наприклад, науково-педагогічній діяльності.

Виходячи з класичної тріади “природа – суспільство – людина”, вчені також виділяють природні, технічні (інженерні) і соціальні проекти.

Проектування в галузі педагогіки та освіти відноситься до соціальної сфери, а його продукт можна віднести до розряду гуманітарних проектів. При цьому слід підкреслити, що сенсом і метою гуманітарного проектування є удосконалення того, що визначається особливостями людської природи і людських відносин.

Дослідник Г. Щедровицький виділяє два різних в стратегічному плані види педагогічного проектування: адаптацію до соціального середовища і її умовами (своєрідний спосіб відповіді педагогів на соціальні виклики освітою) та удосконалення або перетворення середовища відповідно до своїх цінностей, цілей, переконання.

На думку В. Слободчикова існує два типи проектування:

1. Психолого-педагогічне проектування освітніх процесів, маючи на увазі навчання як освоєння способів діяльності; формування як освоєння досконалої форми дії; виховання як дорослішання і соціалізацію;

2. Соціально-педагогічне проектування освітніх інститутів і освітнього середовища, в яких реалізуються відповідні процеси.

Науковець П. Бедерханова, відзначаючи різноманіття практичних варіантів проектування, також виділяє два основні напрями. Першим включає проектування і створення проектів в інтенсивних формах. Сюди відносяться організаційно-діяльні, інноваційні, продуктивні дії та проектування. Друге співвідноситься з спільним покроковим проектуванням освітнього процесу всіма його учасниками, де сам процес проектування розглядається як один з факторів становлення освітнього закладу гуманістичної орієнтації.

У працях науковця І. Колесникової зазначається, що поняття “педагогічне проектування” вживається як збірне, об’єднує всі види проектної діяльності, суб’єктом яких може виступити педагог; вони здійснюються в педагогічних цілях або їх результат має педагогічні наслідки [3].

Тому дослідник виділяє наступні види педагогічного проектування, що наразі активно розвиваються:

1. Соціально-педагогічне проектування, спрямоване на зміну соціального середовища або вирішення соціальних проблем педагогічними засобами;

2. Психолого-педагогічне проектування, метою якого стає перетворення людини і міжособистісних відносин у рамках освітніх процесів;

3. Освітнє проектування, орієнтоване на проектування якості освіти та інноваційні зміни освітніх систем та інститутів.

Соціально-педагогічне проектування спочатку виникло у відповідь на прагнення в ході педагогічної взаємодії вирішувати цілком певні суспільно значущі проблеми, що постають перед дітьми і дорослими у повсякденному житті. В даний час воно в основному виконує функції педагогічного впорядкування соціокультурного середовища, виявляючи і змінюючи зовнішні фактори і умови, що впливають на розвиток, виховання, формування, соціалізацію людини. Результат соціально-педагогічного проектування часто стає основою для організації більш ефективного функціонування освітніх систем, тим самим дозволяючи змінювати потенційні можливості розгортання власне педагогічних процесів.

У рамках освітнього проектування створюються проекти розвитку освіти в державі в цілому, і в окремих регіонах, зокрема. Реалізуються проекти створення освітніх установ, реформування органів управління освітою та підвідомчих їм установ. Формуються освітні стандарти і зміст освіти всіх рівнів.

Психолого-педагогічне проектування передбачає побудову моделей процесів, пов’язаних з перетворенням особистості і міжособистісних відносин, виходячи з особливостей мотивації, сприйняття інформації, засвоєння знань, участі в діяльності, спілкуванні. У центрі його уваги опиняється педагогічний процес як такий: умови ефективного навчання і виховання, педагогічні технології: форми взаємодії учнів з викладачем, способи самопроектування особистості.

Розглянуті позиції визначають три основні варіанти аналізу та побудови проектного

контексту в сфері освіти: соціокультурний, психолого-педагогічний та освітній .

На сучасному етапі науковцями розроблені такі принципи педагогічного проектування: принцип людських пріоритетів, який орієнтує на людину – учасника підсистем, процесів або ситуацій. Цей пріоритет означає гуманістичний і природовідповідний характер навчання; принцип саморозвитку проєктованих систем, процесів, ситуацій, що передбачає створення їх динамічними, гнучкими, здатними під час реалізації до змін, перебудови, ускладнення або спрощення; принцип динамізму, що передбачає рух системи від сутності вищого порядку до сутності більш низького порядку; принцип повноти, що передбачає забезпечення реалізації в спроектованому об'єкті системи вимог до його функціонування; принцип діагностованості, що передбачає організацію постійного зворотного зв'язку, реалізацію вимірювального інструментарію, моніторинг функціонування системи на практиці; принцип конструктивної цілісності, що передбачає встановлення міцного взаємозв'язку між компонентами методичної системи та етапами її проектування та реалізації на практиці.

Аналіз науково-методичної літератури дає змогу виокремити два підходи до процесу педагогічного проектування: технократичний та гуманітарний. Кожен з них характеризується послідовною поетапною реалізацією окремих завдань. Науковці розрізняють три або чотири етапи проектування. Провідними формами педагогічного проєкту, в залежності від об'єму, що проєктується, є план навчально-виховного процесу; навчальна програма окремої дисципліни, яка визначає зміст та обсяги знань і умінь, якими повинен опанувати студент відповідно до освітньо-кваліфікаційних характеристик; послідовність вивчення навчального матеріалу дисципліни з урахуванням міжпредметних зв'язків; необхідне методичне забезпечення, а також форми і засоби навчання.

Кожен етап педагогічного проектування передбачає розв'язування чітко визначених завдань. Т.Смиківська [8] такі завдання називає мікроетапами проектування, які об'єднуються в макроетапи або блоки, причому наступний блок базується на попередньому. Розроблена нами структурно-логічна схема педагогічного проектування інтегрованої дисципліни "Технологічний практикум", на основі схеми проектування педагогічних систем, запропонованої О. Ломакіною [5], передбачає чотири макроетапи: підготовчий, основний, етап конструювання, підсумковий. У межах кожного макроетапу ми розрізняємо окремі мікроетапи, а також прогнозуємо його результати (таблиця 1).

Розроблена й обґрунтована структурно-логічна схема проектування навчальної дисципліни дозволяє створити дисципліну, який вирішуватиме основні завдання професійної підготовки майбутніх учителів технологій до організації трудового навчання з використанням методів проєктів. На першому, підготовчому етапі було визначене протиріччя, яке покладене в основу створюваного курсу, а саме: невідповідність між необхідністю здійснювати вчителем художньо-творче формування засобами проектування і готовністю вчителів до даного виду педагогічної діяльності. Метою другого етапу педагогічного проектування є створення моделі навчальної дисципліни "Технологічний практикум", на цьому етапі необхідно відібрати навчальний матеріал та обґрунтувати технологію навчання. Третій етап передбачає визначення шляхів реалізації проєкту: розробку методики викладання дисципліни з урахуванням його цілей, розробку рекомендацій щодо занять, їх типів, визначення тематики і дидактичних цілей практичних завдань, розробку системи контролю та оцінювання результатів навчання та апробацію проєкту в умовах вищого навчального закладу. А метою четвертого етапу є створення поліпшеної навчальної дисципліни "Технологічний практикум" та впровадження його в реальний процес підготовки майбутнього вчителя технологій в умовах ВНЗ.

Навчальна дисципліна "Технологічний практикум" має проєктуватися за принципом інтеграції, який забезпечує "цілісне сприймання навколишнього" шляхом впровадження інтегрованих дисциплін.

У сучасній дидактиці інтегровані дисципліни створюються двома шляхами:

1. Інтеграція "традиційних" навчальних предметів, які вивчалися раніше автономно, і як наслідок зменшення кількості предметів;
2. Перенесення в навчальний процес вже готових інтегрованих систем, утворених на

основі синтезу опорних знань фундаментальних наук.

Т а б л и ц я 1

Структурно-логічна схема процесу проектування навчальної дисципліни “Технологічний практикум”

Макростапи	Мікростапи	Результат
I Підготовчий (ініціативний)	1. Аналіз знань, умінь, навичок студентів, які необхідно сформувавши під час вивчення тем технологічної спрямованості.	1. Визначення професійних знань, умінь, навичок та компетенцій студентів, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни.
↓		
II Основний	1. Формування змісту навчальної дисципліни “Технологічний практикум”: підбір навчального матеріалу, обґрунтування технологій навчання, форм, методів та засобів навчання.	1. Створення моделі навчального курсу
↓		
III Етап конструювання	1. Визначення шляхів реалізації проекту: розробка методики викладання навчальної дисципліни з урахуванням його цілей, розробка рекомендацій щодо занять, їх типів, визначення тематики і дидактичних цілей лабораторно-практичних завдань, розробка системи контролю та оцінювання результатів навчання. 2. Апробація проекту в умовах вищого навчального закладу	1. Створення навчальної програми “Технологічний практикум”. 2. Коригування створеної навчальної програми.
IV Підсумковий	1. Самооцінка навчальної дисципліни і якісних показників його апробації. 2. Оцінювання ефективності створеної навчальної дисципліни незалежними експертами. 3. Критичне усвідомлення незалежного оцінювання	1. Створення поліпшеної навчальної дисципліни. 2. Упровадження розробленої інтегрованої навчальної дисципліни в процес підготовки майбутнього вчителя технологій в умовах ВНЗ.

Таким чином, проаналізувавши різні підходи до визначення поняття “інтеграція”, приходимо до висновку, що інтеграція – це безпосередній процес об’єднання елементів і одержуваний при цьому результат. Це дає підстави стверджувати: інтеграція – процес багатофункціональний і в різних ситуаціях може виконувати різноманітну роль.

Сьогоднішній етап розробки проблеми технології організації та інтеграції навчально-виховного процесу вищого навчального закладу досліджували чимало науковців, зокрема: сутність інтеграції – С. Архангельський, В. Безрукова, М. Берулава, С. Васильєва, М. Махмутов; форми і види інтеграції та шляхи її реалізації – С. Ахапкін, Г. Батуріна, Ю. Дак, І. Лернер; інтеграційні процеси в професійній освіті – А. Беляєва, Ю. Ганін, М. Баранович, О. Гребенюк, В. Курок, Ю. Тюнников, І. Яковлев. Питанням інтеграції в трудовому навчанні присвячені роботи В. Андріяшина, П. Дмитренко, В. Сидоренка, Д. Тхоржевського.

Отже, інтеграція – це цілеспрямоване об’єднання окремих предметів навчального циклу, виокремлених у систему цільового призначення.

Інтегративні дисципліни сприяють видаленню другорядного матеріалу, зайвої

деталізації і конкретизації, виділення головного, яке працює на освіченість, на формування світоглядної картини буття і діяльності людей.

У той же час інтегративні дисципліни укладаються за принципом ієрархічності, від простого до складного, що дає можливість легко їх здобувати. Інтеграційні зв'язки і тенденції слід вважати важливою умовою і результатом комплексного підходу до навчання і виховання. Підвищенню інтенсивності процесу навчання значно сприяє укрупнення предметів, як це переконливо довели деякі дослідники [1].

Проведені науковцями дослідження свідчать, що інтеграція надає можливості оволодіння сукупними знаннями, які покликані покращити умови для повноцінного формування кожної особистості, уникнути однобічного розвитку, сприяти розширенню світогляду учнів. Інтеграція як педагогічна категорія є не що інше як синтез певних педагогічних дисциплін, що формують системи цільового призначення, покликані забезпечити цілісність знань і умінь про об'єкти та предмети навколишнього світу, які вивчаються у межах окремих навчальних дисциплін, а в перспективі – різносторонній розвиток особистості.

Навчальні предмети, що увійдуть до складу нової інтегрованої дисципліни мають пройти процес суттєвої переробки їх структури і змісту з метою посилення в них спільних ідей і теоретичних концепцій з дотриманням певних дидактичних умов інтеграції, які визначають можливості забезпечення синтезу наукових знань при об'єднанні навчальних предметів. В. Курок [4] та В. Моштук [6] виокремили такі дидактичні умови інтеграції: наявність загальної мети і завдань навчання; реалізація загальних принципів і методів навчання; наявність загальних об'єктів для засвоєння; застосування спільних понять і термінів; забезпечення єдиної логіки засвоєння навчального матеріалу.

Відомий дослідник у цій галузі наукового знання В. Сидоренко [7] визначив здатність учнів до сприйняття синтезованих знань як психологічну умову інтеграції.

При створенні інтегрованих навчальних дисциплін використовують три варіанти інтеграції: практично повне злиття навчального матеріалу інтегрованих предметів у єдину курсу; об'єднання більшої частини матеріалу інтегрованих предметів з виділенням специфічних розділів; побудова нового навчального предмету з автономних блоків.

Т а б л и ц я 2

Відбір навчального матеріалу для створення інтегрованої навчальної дисципліни “Технологічний практикум”

Назва навчальної дисципліни	Курс	Назва теми	Розділ інтегрованої навчальної дисципліни “Технологічний практикум”
Історія України	1	<i>Найдавніші цивілізації на терені України</i> Найдавніші часи на території України. Поява первісної людини на території України. Матеріальна і духовна культура трипільської цивілізації. Кімерійці. Скіфи. Сармати. Античні міста-держави Північного Причорномор'я. Вплив природно-кліматичних умов, матеріального виробництва і міграційних потоків на формування людини на території України. Використання знарядь праці у процесі технологічної діяльності.	Знаряддя праці, які використовують у побуті
Матеріалознавство	1	<i>Технологія одержання тканин. Будова і властивості тканин</i> Загальні поняття про пряжу і процес прядіння. Способи прядіння. Основні операції прядіння. Пряжа. Класифікація пряжі.. Показники якості пряжі. Основні види текстильних ниток. Загальна характеристика будови тканини.	Загальна характеристика будови тканини

Назва навчальної дисципліни	Курс	Назва теми	Розділ інтегрованої навчальної дисципліни “Технологічний практикум”
		Фактори, що визначають структуру тканини.	
Матеріалознавство	1	Асортимент тканин. Визначення бавовняних, лляних, вовняних, шовкових, синтетичних і штучних тканин та їх властивості. Асортимент шовкових, шерстяних та бавовняних тканин. Асортимент синтетичних та штучних матеріалів та їх властивості.	Види конструкційних матеріалів. Матеріали для виготовлення аплікацій
Матеріалознавство	1	Технологія одержання тканин. Будова і властивості тканин Прядіння. Загальні поняття про пряжу і процес прядіння. Способи прядіння. Основні операції прядіння. Пряжа. Класифікація пряжі по основних ознаках. Показники якості пряжі. Основні види текстильних ниток.	Основи в’язання спицями
Нарисна геометрія	1	Теоретичні основи ортогонального проектування Предмет і завдання навчальної дисципліни “Нарисна геометрія” як фундаментального предмету технологічної підготовки. З історії розвитку предмета. Історія розвитку графічних зображень Київської Русі.	Технологія пошиття швейних виробів
Хімія (за професійним спрямуванням)	1	Хімічні волокна. Загальні принципи виробництва хімічних волокон Класифікація хімічних волокон. Загальні принципи виробництва хімічних волокон. Основні вимоги до вихідних полімерів, які ідуть на виробництво волокон. Формування хімічних волокон. Виробництво окремих видів волокон.	Хімічні властивості волокон і тканин. Способи одержання хімічних волокон
Безпека життєдіяльності	2	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек Модель життєдіяльності людини. Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Безпека людини, суспільства. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства.	Організація роботи та безпека праці в навчальній майстерні. Основні поняття теорії ручної обробки конструкційних матеріалів
Креслення	2	Лінії креслення та сучасне креслярське обладнання Лінії креслення: типи та призначення. Масштаби креслень. Види креслярських шрифтів. Сучасне креслярське обладнання.	Поверхнево-нашивні нерахункові техніки
Технології виробництва конструкційних матеріалів	2	Матеріали для виготовлення бісеру: скло, метал, золото, срібло Загальні поняття про бісер і процес виготовлення бісеру. Матеріали для виготовлення бісеру.	Технологія виготовлення виробів із бісеру
Народні промисли України	2	Історія народної вишивки Історія народної вишивки на Україні. Матеріали та інструменти. Тканини, що використовуються для вишивання. Нитки для вишивання. Орнамент української народної вишивки.	Українська народна вишивка як вид декоративно-прикладного мистецтва
Народні промисли України	2	Українська народна вишивка різних регіонів України Особливості вишивок різних регіонів України: Київщини, Полтавщини, Закарпаття, Буковини, Південних районів України.	Технологія оздоблення виробів полтавською традиційною вишивкою
Народні промисли	2	Бісерне рукоділля	Технологія виготовлення

Назва навчальної дисципліни	Курс	Назва теми	Розділ інтегрованої навчальної дисципліни "Технологічний практикум"
України		Історія бісерного рукоділля. Прикраси як складова частина історії людства. Народні прикраси населення України. Матеріали, інструменти та пристрої.. Ткання бісером. Вишивання бісером. Сувенірні вироби з бісеру.	виробів із бісеру
Народні промисли України	2	Технологія виготовлення вишитого виробу (український рушник, жіночі та чоловічі сорочки)	Вишивка одягового призначення
Програмування та інформатика	2	<i>Використання комп'ютерних технологій у розробці схем для вишивання</i> Переведення картинки в схему для вишивки хрестиком. Редагування розмірів вишивки - кількість хрестиків по ширині і висоті. Робота з колірною палітрою	Поверхнево-нашивні рахункові техніки

При створенні навчальної дисципліни "Технологічний практикум" насамперед були проаналізовані ті відомості з наук про технологічну діяльність, що відображені в університетських навчальних дисциплінах: історія України, матеріалознавство, нарисна геометрія, креслення, програмування та інформатика, технології виробництва конструкційних матеріалів, безпека життєдіяльності, народні промисли України, хімія (за професійним спрямуванням), – які ми визначили базовими згідно розробленої структури і які задовольняють дидактичні умови інтеграції. Таким чином, на основі вище вказаних навчальних дисциплін цілком можливо створити інтегровану навчальну дисципліну. На основі синхроністичного вивчення і узгодження навчального матеріалу та виходячи із принципу міжпредметних зв'язків для створення інтегрованого навчальної дисципліни "Технологічний практикум", нами були виділені наступні теми з навчальних дисциплін (таблиця 2).

Враховуючи те, що до складу курсу "Технологічний практикум" входять матеріали різних галузей науки про створення об'єктів штучного предметного середовища, які мають загальну мету, спільні поняття і терміни, оптимальною формою інтеграції буде вертикальна інтеграція, що становитиме основу змісту експериментального курсу.

Використана література:

1. *Архангельский С. И.* Учебный процесс в высшей школе: его закономерные основы и методы / С. И. Архангельский. – М. : Высш. шк., 1980. – 368 с.
2. *Башинська Т.* Проектувальна діяльність – основа взаємодії вчителя та учнів / Т. Башинська // Початкова школа. – 2003. – № 6. – С. 58-59 ; № 7. – С. 59-62.
3. *Колесникова И. А.* Педагогическое проектирование : учеб. пособие для высш. учеб. заведений / И. А. Колесникова, М. П. Горчакова-Сибирская ; под ред. И. А. Колесниковой. – М. : Издательский центр "Академия", 2005. – 288 с.
4. *Курок В. П.* Цілісна система загальнотехнічної підготовки вчителя трудового і професійного навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / В. П. Курок. – К., 1993. – 24 с.
5. *Ломакина О.* Проектирование как ведущее направление модернизации современного педагогического образования / О. Ломакина // Alma mater – 2004. – № 1. – С. 44-49.
6. *Моштук В. В.* Дидактические условия интеграции родственных учебных предметов : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / В. В. Моштук. – К., 1991. – 24 с.
7. *Сидоренко В. К.* Інтеграція трудового навчання і креслення як засіб розвитку технічних здібностей школярів (дидактичний аспект) : дис. ... док. пед. наук : 13.00.02 / В. К. Сидоренко. – К., 1995. – 376 с.
8. *Смыковская Т. К.* Технология проектирования методической системы учителя математики и информатики / Т. К. Смыковская. – Волгоград : Бланк, 2000. – 250 с.

References:

1. *Arkhangelskiy S. I.* Uchebnyy protsess v vysshey shkole: ego zakonomernye osnovy i metody / S. I. Arkhangelskiy. – M. : Vyssh. shk., 1980. – 368 s.

2. *Bashynska T.* Proektualna diialnist – osnova vzaiemodii vchytelia ta uchniv / T. Bashynska // Pochatkova shkola. – 2003. – № 6. – S. 58-59 ; № 7. – S. 59-62.
3. *Kolesnikova I. A.* Pedagogicheskoe proektirovanie : ucheb. posobie dlya vyssh. ucheb. zavedeniya / I. A. Kolesnikova, M. P. Gorchakova-Sibirskaya ; pod red. I. A. Kolesnikovoy. – M. : Izdatelskiy tsentr “Akademiya”, 2005. – 288 s.
4. *Kurok V. P.* Tsilisna systema zahalnotekhnichnoi pidhotovky vchytelia trudovoho i profesiinoho navchannia : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.02 “Teoriia ta metodyka trudovoho navchannia” / V. P. Kurok. – K., 1993. – 24 s.
5. *Lomakina O.* Proektirovanie kak vedushchee napravlenie modernizatsii sovremennogo pedagogicheskogo obrazovaniya / O. Lomakina // Alma mater – 2004. – № 1. – S. 44-49.
6. *Moshtuk V. V.* Didakticheskie usloviya integratsii rodstvennykh uchebnykh predmetov : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 “Obshchaya pedagogika i istoriya pedagogiki” / V. V. Moshtuk. – K., 1991. – 24 s.
7. *Sydorenko V. K.* Intehratsiia trudovoho navchannia i kreslennia yak zasib rozvytku tekhnichnykh zbidnostei shkoliariv (dydaktychnyi aspekt) : dys. ... dok. ped. nauk : 13.00.02 / V. K. Sydorenko. – K., 1995. – 376 s.
8. *Smykovskaya T. K.* Tekhnologiya proektirovaniya metodicheskoy sistemy uchitelya matematiki i informatiki / T. K. Smykovskaya. – Volgograd : Blank, 2000. – 250 s.

Галамбош Г. В. Педагогическое проектирование содержания учебной дисциплины “Технологический практикум”.

Статья посвящена обоснованию содержания интегрированной учебной дисциплины “Технологический практикум” и проблеме дидактического отбора учебного материала.

Ключевые слова: интеграция, педагогическое проектирование, интеграция содержания учебной дисциплины, технологический практикум, отбор учебного материала.

Galambosh G. V. The pedagogical planning of maintenance of educational discipline is “Technology Workshop”.

The article is devoted to substantiation content integrated discipline “Technology Workshop” and the problem of selection of didactic teaching material

Keywords: integration, pedagogical design, integration of the course content, technology workshop, the selection of teaching material.

УДК (658, 512, 2)

Гервас О. Г.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ СУЧАСНИХ ПТНЗ В ПРОЦЕСІ ВИГОТОВЛЕННЯ ДЕКОРАТИВНИХ ВИРОБІВ З ДЕРЕВИНИ

У статті розглядається можливість формування національної самосвідомості учнів сучасних ПТНЗ деревообробного профілю в процесі виготовлення декоративних виробів з деревини за допомогою комп'ютерних технологій, зокрема на координатних фрезерно-гравірувальних верстатах.

Ключові слова: самосвідомість, національна самосвідомість учнів, деревообробка, декоративні вироби з деревини, комп'ютерні технології.

Одним з найбільш складних і суперечливих явищ ХХ ст. була активізація етнонаціональних процесів, яка відбувалась на тлі процесів світової економічної інтеграції та широкої взаємодії культур. Ця проблема є надзвичайно актуальною і належить до тих, наукове осмислення яких диктується нагальними потребами поступу Української держави [7].

Проблема самосвідомості мало досліджена, не зважаючи на те, що цим феноменом цікавились ще античні філософи. Сучасні підходи до вивчення самосвідомості тісно пов'язані з дослідженням становлення особистості як реального суб'єкта життєдіяльності, його розвитку та виховання.

Темі розвитку етнічної та національної самосвідомості східних слов'ян присвятили багато наукових праць такі відомі вчені, як Д. С. Ліхачов, В. С. Мавродін, В. В. Седов та інші.